

Według pomiaru z 2023 roku 2,5% badanych zadeklarowało, że było pasażerem samochodu prowadzonego przez kierowcę będącego pod wpływem narkotyków, a w przypadku alkoholu 1,7%. W porównaniu do poprzedniego pomiaru z 2020 roku wzrósł odsetek Polaków deklarujących, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy byli pasażerami kierowcy, który prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem jakiegokolwiek narkotyku (z 0,5% do 2,5%). Nie odnotowano dużych zmian, jeśli chodzi o alkohol i leki psychotropowe.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE W RUCHU DROGOWYM

W artykule zostaną przedstawione wyniki badania wykonanego dla Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom dotyczące używania substancji psychoaktywnych w ruchu drogowym. Pomiar został zrealizowany pod koniec 2023 roku. Badanie terenowe przeprowadziła firma Research Collective. Zostało ono zrealizowane w okresie 8-14 grudnia 2023 roku za pomocą wspomaganych komputerowo wywiadów indywidualnych (face-to-face) w ramach projektu CAPIBUS. Badanie typu OMNIBUS zostało przeprowadzone techniką CAPI (Computer Assisted Personal Interview). Bezpośredni wywiad ankierski był przeprowadzany w domach respondentów. Ankieter odczytywał pytania wyświetlające się na monitorze laptopa, zaznaczał odpowiedzi wskazane przez respondenta (pytania zamknięte) lub zapisywał treść jego wypowiedzi (pytania otwarte). Badanie zostało zrealizowane na próbie N=983 osób w wieku 18-75 lat. Próba miała charakter kwotowo-losowy i była dobierana z operatu adresowego GUS. Warstwowanie uwzględniało wielkość miejscowości oraz rozmieszczenie terytorialne w ramach województw, a także płeć i wiek dobieranych

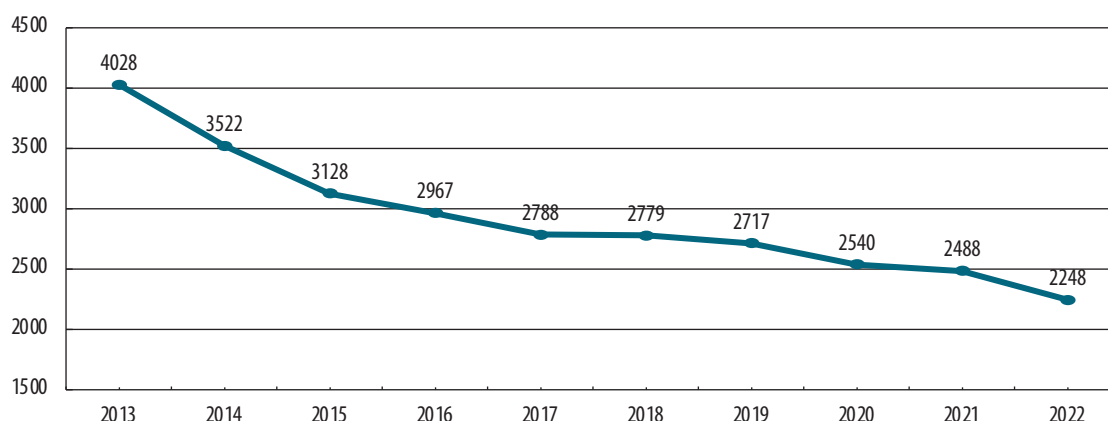
osób. Podstawą warstwowania były dane demograficzne zawarte w publikacji GUS. Maksymalny błąd pomiaru dla całej próby N=983 wynosił +/-3,17 p.p.

Wyniki ostatniego pomiaru z 2023 roku zostaną przedstawione na tle wcześniejszych badań: pierwszego z 2018 roku i drugiego z 2020 roku. Na początku jednak spójrzmy na dane Policji dotyczące wypadków z powodu substancji psychoaktywnych.

Statystyki Policji

Według danych Biura Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji zawartych w raporcie pt. „Wypadki drogowe w Polsce w 2022 roku” w co dziesiątym (10,5%) wypadku drogowym w 2022 roku uczestniczyli użytkownicy dróg (kierujący, pasażerowie lub piesi), będący pod wpływem alkoholu. Według ostatnich danych z 2023 roku śmierć poniosło 268 osób z powodu alkoholu, co stanowiło 14,1% ogółu zabitych, a 2567 osób odniosło obrażenia (10,4% ogółu rannych). W ostatnim dziesięcioleciu systematycznie malała liczba wypadków drogowych z udziałem

Wykres 1. Liczba wypadków drogowych z udziałem użytkowników będących pod działaniem alkoholu w latach 2013–2022.

Zródło: Biuro Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji.

użytkowników dróg będących pod działaniem alkoholu. Liczba wypadków zmniejszyła się z 4028 wypadków w 2013 roku do 2248 w roku 2022. W porównaniu do roku 2021 wypadków było mniej o 240 (-9,6%), osób zabitych o 63 (-19,0%), a osób rannych o 238 (-8,5%).

W 2022 roku 8,1% ogółu wypadków zostało spowodowanych przez uczestników ruchu, będących pod działaniem alkoholu. Najliczniejszą grupę sprawców wypadków pozostających pod działaniem alkoholu stanowili kierujący pojazdami, w tym głównie kierujący samochodami osobowymi. Doprowadzili oni do 65,2% wypadków. Spośród wszystkich kierowców, którzy spowodowali wypadki, kierujący pod działaniem alkoholu stanowili 7,3%, przy czym w 2022 roku kierujący z tej grupy spowodowali o 187 (11,7%) mniej wypadków niż w roku 2021. Kierujący pojazdami będący pod działaniem innego środka, byli sprawcami 101 wypadków, w których 30 osób zginęło, a 113 zostało rannych, oraz 307 kolizji.

Aktywności związane z prowadzeniem samochodu i roweru

Na początku pomiaru badani pytani byli o aktywności związane z prowadzeniem samochodu/innego pojazdu mechanicznego lub roweru. W czasie ostatnich 12 miesięcy przynajmniej raz prowadził samochód lub inny pojazd mechaniczny, np. motocykl, 48% badanych, a rower 39%

Tabela 1. Prowadzenie pojazdów mechanicznych i roweru pod wpływem alkoholu.

Termin badania	W czasie ostatnich 12 miesięcy przynajmniej raz prowadziłem samochód lub inny pojazd mechaniczny np. motocykl	W czasie ostatnich 12 miesięcy przynajmniej raz jechałem na rowerze	W czasie ostatnich 30 dni przynajmniej raz prowadziłem samochód lub inny pojazd mechaniczny np. motocykl	W czasie ostatnich 30 dni przynajmniej raz jechałem na rowerze
09.2018	46%	40%	36%	33%
12.2020	55%	33%	43%	15%
12.2023	48%	39%	44%	15%

Źródło: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

(tabela 1). W czasie ostatnich 30 dni przynajmniej raz prowadził samochód lub inny pojazd mechaniczny, np. motocykl, 44% badanych, a rower 15%. Badanie zostało przeprowadzone w grudniu, więc odsetek jeżdżących na rowerze nie jest wysoki. Wyniki pomiaru pokazują, że ustabilizowało się korzystanie z samochodu w ciągu ostatnich 12 miesięcy, po wzroście wymuszonym po pandemii COVID-19. Odsetek takich osób wrócił niemalże do poziomu z 2018 roku i wyniósł 48%. Analogiczną sytuację obserwujemy w przypadku korzystania z roweru w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Po znaczącym spadku, obecnie obserwujemy powrót do wyniku z 2018 – 39%. Ciekawie natomiast wypadła porównanie krótszego okresu – okazuje się, że wyniki z 2020 i 2023 są analogiczne, a rozbieżność z wynikami z 2018 roku należy tłumaczyć porą roku realizacji badania (ostatni miesiąc lata vs ostatni miesiąc jesieni).

Prowadzenie samochodu pod wpływem substancji psychoaktywnych przez znajomego

Badani byli pytani, czy znają kogoś, kto w ciągu ostatnich 12 miesięcy kierował samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem substancji psychoaktywnych (tabela 2). Według pomiaru z 2023 roku podobny

Tabela 2. Czy zna Pan(i) kogoś, kto w ciągu ostatnich 12 miesięcy kierował samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem substancji psychoaktywnych?

Termin badania	Jakiegokolwiek narkotyk (amfetamina/marihuana/haszysz/dopalacze/inne narkotyki)	Amfetamina	Marihuana/haszysz	Dopalacze	Inne narkotyki	Alkohol	Leki, które mogą zaburzać świadomość
09.2018	2,9%	1,1%	2,2%	1,0%	0,8%	8,3%	1,8%
12.2020	1,8%	0,5%	1,7%	0,6%	1,0%	3,9%	1,4%
12.2023	3,0%	1,8%	1,6%	1,3%	1,3%	3,3%	2,1%

Źródło: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

odsetek badanych zadeklarował, że znał kogoś, kto prowadził pod wpływem narkotyków (3,0%) i alkoholu (3,3%). W porównaniu z poprzednim pomiarem z 2020 roku istotnie wzrósł odsetek dorosłych Polaków deklarujących, że znają kogoś, kto w ciągu ostatnich 12 miesięcy kierował samochodem/innym pojazdem mechanicznym pod wpływem jakiegokolwiek narkotyku – z 1,8% do 3,0%. Ten wzrost wiąże się z dwoma narkotykami – amfetaminą i tzw. dopalaczami (nowe substancje psychoaktywne). Wyniki ostatniego pomiaru z 2023 roku to de facto powrót do wyniku z 2018 roku, który wyniósł 2,9%. W porównaniu do poprzedniego badania nie zmienił się znacząco odsetek deklarujących, że zna kogoś, kto w ciągu ostatnich 12 miesięcy kierował samochodem pod wpływem alkoholu albo leków psychotropowych.

Bycie pasażerem samochodu prowadzonego przez kierowcę będącego pod wpływem substancji psychoaktywnych

Kolejnym zagadnieniem, na które starano się odpowiedzieć, to skala prowadzenia pojazdów mechanicznych pod wpływem środków zmieniających świadomość poprzez pytanie o bycie pasażerem samochodu prowadzonego

przez kierowcę na tzw. gazie. Według pomiaru z 2023 roku 2,5% badanych zadeklarowało, że było pasażerem samochodu prowadzonego przez kierowcę będącego pod wpływem narkotyków, a w przypadku alkoholu 1,7% (tabela 3). W porównaniu do poprzedniego pomiaru z 2020 roku wzrósł odsetek Polaków deklarujących, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy byli pasażerami kierowcy, który prowadził pojazd mechaniczny pod wpływem jakiegokolwiek narkotyku. Nie odnotowano dużych zmian, jeśli chodzi o alkohol i leki psychotropowe.

Prowadzenie samochodu pod wpływem substancji psychoaktywnych

W porównaniu z poprzednim pomiarem wzrósł istotnie statystycznie odsetek Polaków, którzy w ciągu ostatnich 30 dni prowadzili pojazd mechaniczny i zadeklarowali, że robili to pod wpływem amfetaminy czy leków psychotropowych. Nie zmienił się istotnie statystycznie odsetek Polaków, którzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy prowadzili pojazd mechaniczny i zadeklarowali, że robili to pod wpływem amfetaminy, marihuany/haszyszu, dopalaczy, alkoholu czy leków zmieniających świadomość.

Prowadzenie roweru pod wpływem substancji psychoaktywnych

Według pomiaru z 2023 roku 1,6% badanych prowadziło rower pod wpływem narkotyków w ciągu ostatnich 12 miesięcy (tabela 5). W przypadku alkoholu odsetek ten wyniósł 3,4%. W porównaniu z poprzednim pomiarem z 2020 roku zmniejszył się odsetek Polaków, którzy w ciągu ostatnich 30 dni jechali rowerem i zadeklarowali, że robili to pod wpływem któregoś z narkotyków lub alkoholu bądź leków psychotropowych (zmiana w granicach błędów statystycznych). Inne wyniki odnotowano w przypadku ostatnich 12 miesięcy. Nie zmienił się istotnie statystycznie odsetek Polaków, którzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy jechali rowerem i zadeklarowali, że robili to pod wpływem jakiegokolwiek narkotyku czy alkoholu lub leków psychotropowych

Podsumowanie

Liczba wypadków drogowych z udziałem użytkowników będących pod działaniem alkoholu w ciągu ostatnich 10

Tabela 3. Bycie pasażerem samochodu prowadzonego przez kierowcę będącego pod wpływem środków zmieniających świadomość.

Termin badania	Jakiegokolwiek narkotyk (amfetamina/marihuana/haszysz/dopalacze/inne narkotyki)	Amfetamina	Marihuana/haszysz	Dopalacze	Inne narkotyki	Alkohol	Leki, które mogą zaburzać świadomość
09.2018	1,5%	0,6%	0,9%	0,5%	0,7%	2,2%	0,7%
12.2020	0,5%	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	1,1%	0,4%
12.2023	2,5%	1,4%	1,6%	1,3%	1,0%	1,7%	0,9%

Źródło: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Tabela 4. Prowadzenie samochodu lub innych pojazdów mechanicznych pod wpływem środków zmieniających świadomość.

Termin badania	w ciągu ostatnich:	Jakikolwiek narkotyki (amfetamina/marihuana/haszysz/ dopalacze/inne narkotyki)	Amfetamina	Marihuana/haszysz	Dopalacze	Inne narkotyki	Alkohol	Leki, które mogą zaburzać świadomość
09.2018	30 dni	1,1%	0,9%	1,1%	1,1%	1,1%	1,7%	1,1%
12.2020		0,2%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,2%	0,0%
12.2023		0,9%	0,7%	0,4%	0,7%	0,6%	0,8%	0,7%
09.2018	12 miesięcy	1,1%	1,1%	1,1%	0,9%	1,1%	1,7%	1,3%
12.2020		0,8%	0,6%	0,4%	0,6%	0,4%	1,3%	0,4%
12.2023		1,0%	0,3%	0,7%	0,6%	0,3%	0,6%	0,9%

Źródło: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Tabela 5. Prowadzenie roweru pod wpływem środków zmieniających świadomość.

Termin badania	w ciągu ostatnich:	Jakikolwiek narkotyki (amfetamina/marihuana/haszysz /dopalacze/inne narkotyki)	Amfetamina	Marihuana/haszysz	Dopalacze	Inne narkotyki	Alkohol	Leki, które mogą zaburzać świadomość
09.2018	30 dni	1,2%	1,2%	0,9%	1,2%	1,2%	4,4%	1,2%
12.2020		1,5%	0,7%	1,5%	0,7%	0,7%	5,1%	0,7%
12.2023		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,7%	0,0%
09.2018	12 miesięcy	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	4,9%	1,0%
12.2020		1,3%	0,7%	1,0%	0,9%	0,7%	3,8%	0,5%
12.2023		1,6%	1,0%	0,8%	0,2%	0,2%	3,4%	0,2%

Źródło: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

lat osiągnęła najniższą wartość 2248 (2022 rok). Jednak śmierć w tych wypadkach poniosło 268 osób w 2022 roku, czyli 14% wszystkich zabitych w wypadkach drogowych. Warto zwrócić uwagę, że skala prowadzenia pojazdów pod wpływem narkotyków jest zbliżona do skali problemu prowadzenia pod wpływem alkoholu według ostatniego pomiaru z 2022 roku. Badanie z końca 2023 roku odnotowało, że 0,9% respondentów prowadziło samochodu lub inny pojazd mechanicznych pod wpływem narkotyków

w ciągu ostatnich 30 dni, a w ciągu ostatnich 12 miesięcy 1,0%. W przypadku alkoholu odsetki były zbliżone i wyniosły odpowiednio 0,8% dla ostatnich 30 dni i 0,6% dla ostatnich 12 miesięcy. Porównując wyniki badania z 2023 roku do 2018 roku, odnotowujemy podobne wyniki w przypadku narkotyków, a spadek w odniesieniu do alkoholu.

Redakcja